

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP. A SZABADELVŰ PÁRT KOZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Debreczen. Csütörtök, július 12.

X. évfolyam. 1883.

151. szám.

Szerkesztőség és kiadó hivatal

Franc. SIMONFFY-ház a város-házával szemben.

HIRDETÉMÉNYEK.

előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok, valamint a lap szellemi részét illető minden közlemények ide intézendők.

Bérmentetlen levelek csak ismert kezekről fogadtatnak el.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Égész évre 10 ft — 10 kr. Félévre 5 ft — 5 kr. Negyedévre 2 ft 50 — 2 kr 50. Egy hóra 1 ft — 1 kr.

Hirdetési díj:

Öt-hasábospetitorsor egyzeri beiktatásért 5 kr. Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr. Nyiltér 4 hasábos petitorsort 20 kr.

Kossuth Lajos levele Debreczen város polgármesteréhez.

Nagyságos kir. tanácsos polgármester ur.

Vettem becses sorait, melyekkel tudósítani méltóztatott hogy Debreczen sz. kir. város bizottsági közgyűlését is azon törvényhatóságok közé lehet szerencsém sorozhatni, melyek engem születésem 80-ik évfordulója alkalmából üdvözlétkre s jó kívánataikra méltatni kegyeskedtek.

Nevelte ennek becsét azon értesítés, hogy a bizottsági közgyűlés, ez, engem rendkívül megtisztelő határozatával a város közönsége óhajának tett eleget.

Megilletődéssel fogadom a város tisztelt közönsége szíves megemlékezésének e kedves bizonyosságát.

Engem Debreczenhez kiolthatatlan emlékek köteléke csatol.

Antaesa volt az üldözött magyar szabadságnak, mely földhöz sújtva a tiszai magyar föld érintésével újra felemelkedett erősebben dicsőbben mint századok óta talán soha.

Méihelye volt mindennek ami a magyar nemzet akaratát képviselte a nagy küzdelmek véstes napjaiban.

Központja volt az intéző működésnek, mely a szélrózsa minden irányából megtámadott haza védelmére csata rendbe sorakoztatá a honszeretet által rögtönzött hadseregeket, melyek felvarázsolák a régi Magyarország régmúlt dicsőségét, s felkényszeríték a meglepett Európa közvéleményének tiszteletére ama nemzet létjogát, melynek az Európai államrendszer önzéltias tényezői közt, már már még neve is elfelejtett.

Szíve s feje volt a magyar hazának

ama, fájdalom, rövid időszakban, midőn a Mohácsi vésznap óta oly erő nyilatkozattal s oly közérzelemmel először (ne adja az ég hogy utólszor) a magyar nemzet visszahelyezkedett azon helyre, mely őt a független nemzetek kerek asztalánál ősjogilag megilleti.

Es eljött a nap midőn én szegény egyszerű polgár, nem nagyobb másoknál tehetségben, de (önérzetem feljogosít mondanom) egyenlő a legjobbakkal önzetlen honszeretben és senkinél sem kevésbé eltökélt az áldozat készségben a hazáért, a magyar nemzet kormányzójává megválasztva Debreczen város főgyűlésében Isten és polgártársaim előtt esküvel fogadtam — amit eskü nélkül is megtettem volna — hogy hazám függetlenségéhez hű maradok mind halálomig.

Es jött az elválás órája, a diadalmas nemzet felszabadított fővárosa visszakövetelte természetes előnyét, és én Debreczent többé nem láttam!

Azóta 34 év múlt el — és milyen 34 év!

Nekem a hazafiúi kötelességnek a hontalanságban is teljesítésére törekvés — többször a remény — ugyanannyiszor a meghiúsulás — mindig a gond, bú, kiütdelem — s végre a nemzet akarat változásánál fogva, a tehetetlenség bánatának keserves évei, melyek leforgásának emléke szomorúsággal tölti el a kor sulya alatt meghajlott s hazafiú és családi csapások által lesújtott ősz fejemet, idegen földön, a sir szélén.

Amott a hazában előbb az igazságos megaláztatás emlékeit vérbe fulasztó bosszú kegyetlenségének, s iszonyu szenvedéseknek hosszú évei, majd a keserves veszteségek által felkényszerített azon ta-

pasztalás ideje, hogy bosszu és elnyomás által akarni hatalomra szert tenni rossz számítás, mely erő s dicsőség helyett gyengeséget és megaláztatást terem: aztán e tapasztalás simulékonyágának nyomában egy nagy változás a nemzet szándokaiban, mely 1861-et 1867-el váltotta fel, a tegnap megtagadva, a holnap feladva, a mának aránylagos enyhe miatt.

Ez enyhülésnek árnyában a nagy nemzeti elhatározásokat aludni küldte (hiszen csak aludni, nem meghalni) a mindeunapias életgondok iparkodása, melynek versenyében egy kidől, egy másik gyarapodik. Hiszen a romokon is nő virágszál; pedig hazánk még nem rom, csak azzá ne tegye az ambíció politikájának kontárkodása.

Debreczen a gyarapodók közt foglal helyet. Kinézése, — ugy hallom — sokat változott az enyhülésnek ez éveiben de ne adja Isten, hogy változás legyen a keblek mélyében is. Amaz örvendetes haladás, ez igen szomorú hanyatlás volna.

Vajjon a Debreczeni, polgár a tiszta magyarság ez egyik ősi minta képe — a virágzó tanodák serdülő polgársága, ha elballag ama főgyűlés előtt, jutnak-e még emlékezetébe a nagy napok? Becsek-e még előtte az emlékezet hagyományai? Van-e még keblében lelkesedés azon elvekért, melyekért annyian elvérzettek?

Ne adja az Isten megérnem, hogy e kérdésekre nemet hallhassak feleletül.

De bocsánatot kérek hogy az emlékezetek áramlata tulragadott azon kereten, melyet Debreczen városa törvényhatósági bizottságának kegyes üdvözlő sorai elinbe szabtak.

Meleg köszönetet mondok a megtiszteltetésért, melyet irányomban tanúsítani méltóztatott; s a rövid napokra, melyek még számomra a földön kimérve lehetnek, magamat Debreczen városa közönségének becses jó emlékezetébe ajánlván kiváló tisztelettel maradok.

Turiban, május 15-én 1883.

Kir. tanácsos Polgármester urnak alázatos szolgálja Kossuth Lajos m. k.

A tisztántuli ref. tanáregyesület közgyűlése.

Debreczen, jul. 12.

A közoktatás bajnokait, a tanárokat — van szerencsénk ma üdvözölni Debreczenben, — azon férfiakat, kikről függ legnagyobb részt a magyar nemzet jövője. Mert a helyet, melyet Európában elfoglalunk, csak a műveltség, a szellemi előhaladás fegyverével tartatjuk meg az ellenséges áramlatokkal szemben.

A közoktatás Magyarországon nemcsak kulturális hanem egyszersmind nemzeti kérdés is. Ez tart fenn bennünket. Ezért kell annak még nagyobb fontosságot tulajdonítanunk, mint a melyet más nemzetek tulajdonítanak, hol pedig ez mindenütt első sorban, minden más politikai kérdések előtt áll.

Nálunk a nemzeti élet gyökere, jövőnk minden reménye, iskoláinkban áll. Legmelegebb érdeklődésünk kísérő mindazt, a mi e téren felmerül.

Erőt, buzgalmat, kitartást kívánunk azoknak, kik életüket e nagy feladatnak szentelték.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

SZIV NÉLKÜL.

Regény.

Irtá: ERNST O;

förditotta: V. G.

(Folytatás)

Mintán Toghur, az utóbbi szavakat, komikus páthosszal adta elő, nevetve mondá: „Igen, igen babáskám, ezen történetnek köszönhettem, hogy legkedvesebb személyeskedet, hazavihetem. Tehát ne rejtse el tovább is szép lárvácskádát, hanem adj leendő férjesekének, egy kis fehér, puha paecit, és mond nekí, hogy többé semmi kifogásod ellene.”

Eba kevés idő óta nyugodtabb lett; kezét levevén, a valóban elváltozott vonásokról és sötét tekintettel szemlélte, az utálatos kerót.

— Amit ön elbeszélte, — mondá halkán, — mégis csak egy ocsmány kitalált dolog, nem igaz? Verdir, nem a Wardán által elkövetett rablásért vádoltatott be? —

— De szíveském, hogy csügghetsz annyira, azon a tejfelszájún! — rőfögé az öreg. — Ha milliómoeskádra esküszöm, hogy a tolvaj ó volt, akkor sem hiszed?

— Nem, nem! — kiáltá Eba kétségbeesve, kezét tördelve. — Az nem lehet igaz! — Nos tehát, kérdez meg atyácskádát, — mondá Toghur, Danilra utalva, ki éppen várakozás teljes arccal lépett be a kárpit ajfón.

Eba előre támolygott s Danilt vállánál ragadta meg: „atyám Toghur hazudik, — vádolja saját magát, Józsefet és téged! Verdir nem volt ártatlan!”

A bankár, zavarva tekintett üzletbarátjára, ki nyitott szájjal és keserű mosollyal ült ott és aztán így szóla Ebához, ki izgatottan habozott: „Még is ugy látszik, hogy —

— És te tudtad? — Nem szívesen, csak a látszat kedvéért gyermekek, — mindenk felett nem sejtve, hogy az, a gyanút, olyan tragikusan veszi. A férfi bolond volt, bálványozta becsületét!... de végre is, mit tartozik ez reád?

Az izgatottság gyöngyözött Danil homlokán, midőn a nyers szavakat kimondta, — Mit tartozik reám? — kiáltá Eba magán kívül, — ha miattam a vétek uszoralva, elnyomja az ártatlanságot?! Ha lényem tolvaj és orgazda közt, ide, oda dobaltatik? Ha azon fánit, ki özvegyet és árvt örökségétől foszt meg, atyámnak kell nevezni?! Ó most értem, miért igyekeztl rendszerezen irtani ki belőlem a nemesnek és szépnek csiráját, mely még lelkemben volt, amiért arra tanítál, hogy mindre nem mondjak és mindenben kételkedem, mely a köznapi valóságúség mértékét felül mulja! De bár mennyire legyen is kedélyem megkeményedve, ezen gyalázatot mégsem viselhetem el, anélkül, hogy benső felháborodást ne éreznek! A Verdir öngyilkosságának, nem akarok részese lenni!

— Az egekre, Eba, kiáltá a megrémült apa, ki egy örültet vélt maga előtt látni, nem ösmerek többé reád. Csilapodjál, téj magadhoz! Légy ismét eszes, tapasztalt leányom, ki számba veszi a körülményeket. Ezen a dolgon, már senki sem változtathat: Hisz Verdir már meghalt!

— De neje s gyermekei élnek! Nyomoruk könyörületért esd.

— Ha megnyugtatásodra szolgál, névsebb

telenül fogom őket segíyezni, csak mérsékelj, megfoghatatlan hevesység. Valóban azt lehetne hinni, hogy anyád, —

— Istenemre! kiáltá Eba, szellemeit érzem magamban! Tönkre akarok menni, ezen képzelődés miatt, mint ahogy ő tönkre ment, — és örömet halok meg, mert létezésem alatt, egyszer nemesen és tisztán éreztem, — ha mindjárt nemet megelődéssel!

— Te rajongsz gyermek, mormogá a bankár. Menj és csilapodjál. Lásd, mily ámulattal néz Toghur barátunk. Félelmet és rettegést idéztél elő nálla, mivel kilenczven kilencz perczent ostobaságot, —

— Valóban, dudolá az elméncz inkább, mint mondá, én feleségül egy jámbor szelid galambocskát óhajtok, nem pedig egy vad szikrákat szóró ördögöt.

— És én, kiáltá Eba metsző gunnyal, nem akarok férjemül, egy gunyköltöt választani, ki cynikus habotával gunyolja a szerencsétlent! Tegyen amit akar, fossza meg örökségétől a tolvajt, vagy vonja keblére, — Eba sem azé, sem az öné, hanem egyelőre saját magáé és az igaz után törekszik.

6.

Midőn Eba atyja szobáját gyors léptekkel elhagyta, a két barát a legnagyobb zavarban maradt magára. Toghur arca keserűnyés édes mosolyt mutatott. Danil nyugtalanul járt fel s alá.

— Még is ugy tetszik, jegyzé meg a gyáros, — hogy házi békém és kényelmem leánykád bírása által éppen nem lenne elérve.

— Ilyennek még soha sem láttam e leányt, — felelé a bankár. — Nagyon ügyetlenül kezdhetted neki előadni a dolgot.

Ellenkezőleg a legtréfásabb, legelőzmodorban beszéltem vele. De Ebácska

nem akar tréfát érteni. Miért engedtl neki egyáltalán feltételeket szabni, kezét egyszerűen kezembe adhattad volna!

— Ne hevisd fejemet Toghur! Józseffel is most jártam a bolondját, mely ötvenperczentet rabolt el nyugalmamból!

— Ahá — vigyorgott az öreg, — az kedélyes lehetett barátocskám.

— Egyáltalán nem; inkább komolyan végeztünk egymás közt. Vakmerő nyilatkozatai miatt vontam kérdőre, melyek tegnap új könyvvezetőmet illette, és alkalmat találtam a rablás miatti gyanumot vele éreztetni. De ő rendíthetetlen vakmerőséggel tagadta és midőn téged hoztalak fel neki tanuul, egy gyanusítási vádat függesztett fel ellenünk.

— Ön Verdir elleni vádját soha sem vonta vissza, tehát őt tartja a tolvajnak. Hogy merészel most egyszerre engem vádolni? Nem gondolja, hogy egy botrányos per önnek jobban fog ártani, mint nekem.

— Egy per! — kiáltá Toghur hangosan felnevetve. Megbolondult a ficska? Honét akar pénzt elővenni, melylyel egy arab bírót megfizet?

— Wardán biztosított róla, hogy jelentékeny összegesével rendelkezik, és azon van, hogy a mint évekkel ezelőtt kicsináltuk leányomat neki adjan.

— Nem mondád neki, hogy most már Eba nekem van szánva?

— Jobbnak láttam ennek közlését nek ked átengedni Toghur, felelé Danil némi tartózkodással, — különösen azért, mert nem kételkedem benne, hogy a mig én unokaöcséd-del végzek, te Ebával egyenlited ki számládat. De a mint a dolgok most állanak nem látszik hajlandónak se téged, annál kevésbé Józsefet választani.

(Folyt. köv.)

